

Rozwód - Belgia

SPIS TREŚCI

- 1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?
- 2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?
- 3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:
  - 3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?
  - 3.2 podziału majątku małżonków?
  - 3.3 małoletnich dzieci małżonków?
  - 3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?
- 4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?
- 5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?
- 6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?
- 7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?
- 8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?
- 9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?
- 10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?
- 11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?
- 12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?
- 13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?
- 14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?
- 15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?
- 16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

1 Po spełnieniu jakich warunków można uzyskać rozwód?

W Belgii wyróżnia się dwa rodzaje rozwodów: rozwód z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego i rozwód za obopólnym porozumieniem.

Rozwód z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego można uzyskać na dwa sposoby:

- składając dowód trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego, który został pozyskany w dowolny sposób uznany za dopuszczalny na mocy obowiązujących przepisów [art. 229 ust. 1 kodeksu cywilnego (Code civil/Burgerlijk Wetboek)].

Uznaje się, że do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego doszło, gdy małżonkowie zaprzestali wspólnego pożycia, a jego przywrócenie jest niemożliwe;

- składając dowód pozostawania w separacji faktycznej przez określony czas. Uznaje się, że do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego doszło, w przypadku gdy małżonkowie wspólnie złożą pozew o rozwód po **ponad sześciu miesiącach pozostawania w separacji faktycznej**. Jeżeli okres separacji faktycznej trwał dłużej niż sześć miesięcy, a małżonkowie zamierzają złożyć wspólny pozew o rozwód, wówczas sąd orzeknie, że doszło do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego, jeżeli – po upływie okresu do namysłu – małżonkowie powtórnie stawią się przed sądem i potwierdzą chęć uzyskania rozwodu (art. 229 ust. 2 kodeksu cywilnego). **Wniesienie pozwu rozwodowego w sytuacji, w której okres separacji faktycznej trwał dłużej niż rok**: uznaje się, że do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego doszło, w przypadku gdy jeden z małżonków wniesie pozew rozwodowy po ponad roku pozostawania w separacji faktycznej. Jeżeli okres separacji faktycznej małżonków trwał krócej niż rok, a jedno z małżonków zamierza wnieść pozew rozwodowy, wówczas sąd orzeknie, że doszło do trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego, jeżeli – po upływie okresu do namysłu – małżonek wnoszący pozew stawi się powtórnie przed sądem i potwierdzi chęć uzyskania rozwodu (art. 229 ust. 3 kodeksu cywilnego).

Rozwód za obopólnym porozumieniem może zostać udzielony, jeżeli małżonkowie (wspólnie) zawrą wcześniej wstępne porozumienie regulujące wszystkie skutki rozwodu oraz do momentu wydania wyroku rozwodowego będą podtrzymywać chęć uzyskania rozwodu za obopólnym porozumieniem. Wstępne porozumienie obejmuje uzgodnione ustalenia dotyczące ich praw majątkowych [art. 1287 kodeksu postępowania sądowego (Code judiciaire/Gerechtelijk Wetboek)] oraz umowę zawartą na gruncie prawa rodzinnego regulującą kwestie miejsca zamieszkania małżonków w toku postępowania, władzy rodzicielskiej i zarządzania majątkiem wspólnych dzieci małżonków, prawa do kontaktów w trakcie postępowania rozwodowego i po udzieleniu rozwodu, świadczeń alimentacyjnych na rzecz wspólnych dzieci małżonków oraz wszelkich świadczeń alimentacyjnych pomiędzy małżonkami w trakcie postępowania rozwodowego i po udzieleniu rozwodu (art. 1288 kodeksu postępowania sądowego).

2 Jakie są podstawy orzeczenia rozwodu?

W Belgii wyróżnia się dwa rodzaje rozwodów: rozwód z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego (art. 229 kodeksu cywilnego) i rozwód za obopólnym porozumieniem (art. 230 kodeksu cywilnego).

3 Jakie są skutki rozwodu w odniesieniu do:

3.1 osobistych relacji pomiędzy małżonkami (np. nazwisko)?

Rozwód oznacza zerwanie więzi małżeńskich. Byli małżonkowie nie są już swoimi spadkobiercami ustawowymi. Mają prawo ponownie zawrzeć związek małżeński. W Belgii zawarcie małżeństwa nie wywiera wpływu na nazwisko małżonków. Małżonek ma jednak prawo przyjąć nazwisko współmałżonka. Po uzyskaniu rozwodu małżonek traci prawo do korzystania z nazwiska byłego małżonka w życiu prywatnym i zawodowym, chyba że nazwisko stanowi element nazwy handlowej i zostały spełnione określone warunki.

3.2 podziału majątku małżonków?

Ustaje wspólność majątkowa. W przypadku rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego małżonkowie tracą wszystkie korzyści, jakie wynikały dla nich z małżeńskiej umowy majątkowej od momentu zawarcia związku małżeńskiego, a także korzyści wynikające z jakichkolwiek umownych rozrządzeń testamentowych, chyba że treść umowy stanowi inaczej. W przypadku rozwodu za obopólnym porozumieniem małżonkowie z wyprzedzeniem dokonują ustaleń dotyczących przysługujących im praw w ramach wstępnego porozumienia (zob. pytanie 1).

3.3 małoletnich dzieci małżonków?

Rozwiązanie małżeństwa w drodze rozwodu nie wywiera wpływu na prawa dzieci zrodzonych z małżeństwa (art. 304 kodeksu cywilnego). Po rozwiązaniu małżeństwa w drodze rozwodu małżonkowie ponoszą wspólną odpowiedzialność za sprawowanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem i zarządzanie jego majątkiem albo taka odpowiedzialność zostaje powierzona określonej osobie na mocy umowy zatwierdzonej przez oboje małżonków lub na podstawie zarządzenia przewodniczącego składu sędziowskiego wydającego wyrok w postępowaniu w sprawie środków tymczasowych (art. 302 kodeksu cywilnego). Każdy z małżonków musi uczestniczyć, stosownie do swoich możliwości finansowych, w pokrywaniu kosztów zakwaterowania i utrzymania dzieci oraz opieki nad nimi dziećmi, kosztów ich wychowywania i kształcenia do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności lub do momentu zakończenia przez nie edukacji (art. 203 kodeksu cywilnego) oraz, proporcjonalnie do swojego udziału w tych kosztach, pokrywać częściowo zwykłe i nadzwyczajne koszty wynikające z tego obowiązku (art. 203bis kodeksu cywilnego). Po udzieleniu rozwodu taki wkład z reguły przybiera formę świadczeń alimentacyjnych, których wysokość ustala się w wyroku albo w drodze porozumienia.

3.4 obowiązku alimentacyjnego względem współmałżonka?

Rozwód z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego: małżonkowie mogą zawrzeć umowę, w której uregulują wszystkie kwestie związane z roszczeniami alimentacyjnymi po rozwodzie i określą ich kwotę, a także ustalą, czy kwota ta może ulec zmianie. W przypadku braku takiej umowy sąd może, na wniosek małżonka znajdującego się w niedostatku, nałożyć na drugiego małżonka obowiązek alimentacyjny. Sąd może odrzucić taki wniosek, jeżeli pozwany udowodni, że powód popełnił poważny błąd, który doprowadził do rozkładu pożycia małżeńskiego. Alimony nie mogą zostać zasądzone na rzecz małżonka, który został uznany za winnego dopuszczenia się aktów przemocy fizycznej przeciwko drugiemu małżonkowi. Jeżeli pozwany wykaże, że powód znalazł się w niedostatku w konsekwencji podjęcia decyzji, która nie była podyktowana potrzebami pozostałych członków rodziny, sąd jest uprawniony do zwolnienia pozwanego z obowiązku wypłaty świadczeń alimentacyjnych oraz do obniżenia ich wysokości (art. 301 ust. 1, 2 i 5 kodeksu cywilnego). Świadczenia alimentacyjne powinny wystarczać przynajmniej na zaspokojenie podstawowych potrzeb uprawnionego, przy czym ich wysokość nie może przekraczać jednej trzeciej dochodów osoby, na której spoczywa obowiązek alimentacyjny. Obowiązek alimentacyjny nie może zostać zasądzony na okres dłuższy niż czas trwania małżeństwa. W wyjątkowych okolicznościach okres ten może zostać wydłużony (art. 301 ust. 3, 4, 6, 8 i 9 kodeksu cywilnego).

Rozwód za obopólnym porozumieniem: małżonkowie dokonują ustaleń dotyczących przysługujących im praw z wyprzedzeniem w ramach wstępnego porozumienia (zob. pytanie 1). Małżonkowie mogą w trakcie postępowania rozwodowego i po jego zakończeniu zawrzeć umowę dotyczącą wysokości świadczeń alimentacyjnych, która będzie regulowała kwestie związane z waloryzacją i zmianą wysokości tych świadczeń (art. 1288 akapit pierwszy pkt 4 kodeksu postępowania sądowego).

Jeżeli w świetle nowych okoliczności kwota świadczenia alimentacyjnego nie jest już odpowiednia, sąd może w każdym przypadku niezależnie od woli stron ją zwiększyć, zmniejszyć lub znieść obowiązek alimentacyjny. W przypadku rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego sąd może dokonać podobnej korekty kwoty świadczeń wyłącznie wówczas, gdy rozwód powoduje zmianę sytuacji finansowej małżonków.

4 Co w praktyce oznacza termin prawny „separacja sądowa”?

Małżeństwo nie zostaje rozwiązane w następstwie orzeczenia separacji sądowej, ale jej orzeczenie prowadzi do rozluźnienia wzajemnych praw i obowiązków małżonków: w takim przypadku obowiązek wspólnego pożycia zostaje zniesiony, a majątek podlega podziałowi.

5 Jakie są warunki orzeczenia separacji sądowej?

Przesłanki orzeczenia separacji sądowej są takie same jak przesłanki orzeczenia rozwodu.

6 Jakie są skutki prawne separacji sądowej?

Małżeństwo nie zostaje rozwiązane w następstwie orzeczenia separacji sądowej, ale jej orzeczenie prowadzi do rozluźnienia wzajemnych praw i obowiązków małżonków. Jeżeli chodzi o samych małżonków, orzeczenie separacji sądowej zdejmuje z nich obowiązek wspólnego pożycia oraz obowiązek alimentacyjny. Nie zostaje natomiast zniesiony obowiązek wierności małżeńskiej i wzajemnej pomocy (art. 308 kodeksu cywilnego). Jeżeli chodzi o majątek, orzeczenie separacji sądowej zawsze skutkuje podziałem majątku (art. 311 kodeksu cywilnego). W odniesieniu do dzieci orzeczenie separacji sądowej wywiera takie same skutki jak orzeczenie rozwodu. Małżonkowie nie mogą pobierać świadczeń alimentacyjnych po orzeczeniu separacji, ale mogą zwrócić się o wyegzekwowanie zobowiązania do wzajemnej pomocy (art. 213 kodeksu cywilnego).

Orzeczenie separacji sądowej za obopólnym porozumieniem wywiera takie same skutki jak orzeczenie rozwodu za obopólnym porozumieniem, przy czym skutki te są uregulowane we wstępnych ugodach, przy założeniu, że więź małżeńska nie została zerwana. Obowiązek wierności małżeńskiej i wzajemnej pomocy również nie zostaje zniesiony.

7 Co w praktyce oznacza termin „unieważnienie małżeństwa”?

Unieważnienie małżeństwa to instytucja prawa cywilnego przewidziana w przypadkach zawarcia małżeństwa z naruszeniem przepisów ustawowych pomimo przeprowadzenia wstępnej kontroli przez urzędnika stanu cywilnego.

8 Jakie są warunki orzeczenia unieważnienia małżeństwa?

Bezwzględne podstawy unieważnienia małżeństwa obejmują:

- sytuację, w której jedno z małżonków jest osobą niepełnoletnią i nie zostało zwolnione z obowiązku spełnienia wymogu dotyczącego wieku (art. 144 kodeksu cywilnego) – minimalny wiek uprawniający do zawarcia związku małżeńskiego to 18 lat;
- brak zgody (art. 146 kodeksu cywilnego);
- zawarcie małżeństwa dla pozorów (art. 146*bis* kodeksu cywilnego) – jeżeli po przeprowadzeniu ogólnej oceny okoliczności towarzyszących zawarciu małżeństwa okaże się, że zamiarem przynajmniej jednego z małżonków nie było zawarcie

trwałego związku małżeńskiego, ale uzyskanie korzyści w postaci prawa pobytu dzięki zawarciu małżeństwa, małżeństwo takie uznaje się za nieważne;

- zawarcie małżeństwa pod przymusem (art. 146*ter* kodeksu cywilnego) – jeżeli małżeństwo zostało zawarte przy braku wyrażonej dobrowolnie zgody któregokolwiek z małżonków, a zgoda przynajmniej jednego z nich została udzielona pod przymusem lub pod groźbą użycia siły, małżeństwo takie uznaje się za nieważne;
- bigamię (art. 147 kodeksu cywilnego);
- zawarcie małżeństwa pomimo istnienia przeszkody małżeńskiej w postaci więzów krwi lub więzów rodzinnych, orzeczenia sądowego nakładającego na domniemanego ojca biologicznego obowiązek alimentacyjny lub stosunku przysposobienia (art. 161–164, art. 341, art. 356.1 akapit pierwszy i drugi oraz art. 353.13 kodeksu cywilnego);
- brak uprawnień urzędnika stanu cywilnego, przed którym zawarto związek małżeński (art. 191 kodeksu cywilnego) (fakultatywna nieważność bezwzględna);
- zawarcie małżeństwa potajemnego (art. 191 kodeksu cywilnego) (fakultatywna nieważność bezwzględna).

Istnieje jedna względna przesłanka unieważnienia małżeństwa, mianowicie wprowadzenie w błąd co do tożsamości, przy czym przesłankę tę traktuje się jak brak zgody jednego lub obojga małżonków (art. 180 i 181 kodeksu cywilnego).

9 Jakie są skutki prawne unieważnienia małżeństwa?

Unieważnienie małżeństwa skutkuje uznaniem małżeństwa za nieważne zarówno w odniesieniu do przeszłości, jak i w odniesieniu do przyszłości. Unieważnienie małżeństwa działa wstecz aż do dnia jego zawarcia. Skutki małżeństwa zostają zniesione z mocą wsteczną. Małżeństwo zostaje uznane za niebyłe.

Jeżeli małżonkowie zawarli związek małżeński w dobrej wierze, w szczególności jeżeli byli przekonani o ważności zawieranego przez siebie małżeństwa, sąd może orzec, że małżeństwo jest nieważne wyłącznie w odniesieniu do przyszłości, utrzymując jego skutki w odniesieniu do przeszłości w mocy. Jeżeli tylko jedno z małżonków wstąpiło w związek małżeński w dobrej wierze, małżeństwo wywiera skutki wyłącznie na korzyść takiego małżonka.

Małżeństwo w dalszym ciągu wywiera skutki przynoszące korzyść dzieciom, nawet jeśli żadne z małżonków nie zawarło związku małżeńskiego w dobrej wierze. Za ojca wszystkich dzieci urodzonych w małżeństwie lub w ciągu 300 dni od daty unieważnienia małżeństwa uznaje się męża matki mimo unieważnienia związku małżeńskiego.

10 Czy istnieją jakieś alternatywne sposoby, poza drogą sądową, rozwiązywania problemów związanych z rozwodem?

W prawie przewidziano możliwość skorzystania z dwóch rodzajów mediacji: mediacji dobrowolnej, w ramach której strony zatrudniają mediatora samodzielnie, bez pośrednictwa sądu, oraz mediacji sądowej, prowadzonej w ramach postępowania sądowego na wniosek stron lub sądu, której wszczęcie skutkuje zawieszeniem postępowania sądowego. Mediację można stosować w sporach dotyczących obowiązków małżeńskich (art. 201 i 203 kodeksu cywilnego), praw i obowiązków małżonków (art. 221–224 kodeksu cywilnego), skutków rozwodu (art. 295–307*bis* kodeksu cywilnego), władzy rodzicielskiej (art. 371–387*bis* kodeksu cywilnego), rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego (art. 229 kodeksu cywilnego), rozwodu za obopólnym porozumieniem (art. 1254–1310 kodeksu postępowania sądowego) oraz faktycznego wspólnego pożycia. Każda ze stron może dobrowolnie przystąpić do (dobrowolnej) mediacji (art. 1730 i nast. kodeksu postępowania sądowego). Sąd rozpoznający sprawę może również zalecić przeprowadzenie mediacji sądowej na dowolnym etapie postępowania (art. 1734 i nast. kodeksu postępowania sądowego). Jeżeli strony zawrą ugodę w następstwie przeprowadzenia mediacji dowolnego rodzaju, ugoda taka może zostać przedłożona właściwemu sądowi do zatwierdzenia. Sąd może odmówić zatwierdzenia takiej ugody wyłącznie w przypadku, gdy jej treść narusza porządek publiczny lub stoi w sprzeczności z interesem małoletnich dzieci.

Wydanie wyroku orzekającego rozwód pozostaje jednak nadal obowiązkiem sądów.

11 Gdzie należy złożyć pozew/wniosek o rozwód/separację sądową/unieważnienie małżeństwa? Jakich formalności należy dopełnić i jakie dokumenty należy załączyć do pozwu/wniosku?

Sądem właściwym w sprawach rozwodów/separacji sądowej z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego lub rozpatrywania wniosków o przekształcenie orzeczenia separacji sądowej w orzeczenie rozwodowe jest sąd pierwszej instancji w ostatnim miejscu wspólnego zamieszkania małżonków lub w miejscu zamieszkania pozwanego (art. 628 akapit pierwszy pkt 1 kodeksu postępowania sądowego).

W przypadku rozwodu za obopólnym porozumieniem – sąd pierwszej instancji wskazany przez małżonków (art. 1288*bis* akapit drugi kodeksu postępowania sądowego).

W przypadku unieważnienia małżeństwa – sąd pierwszej instancji w miejscu zamieszkania pozwanego (art. 624 kodeksu postępowania sądowego).

W przypadku rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego powództwo wytacza się: 1) na podstawie art. 229 ust. 1 kodeksu cywilnego za pośrednictwem komornika sądowego; 2) wspólnie, na podstawie art. 229 ust. 2 kodeksu cywilnego na wniosek złożony zgodnie z art. 1026 i nast. kodeksu postępowania sądowego, podpisany przez każdego z małżonków lub przynajmniej przez adwokata lub notariusza (art. 1254 ust. 1 kodeksu postępowania sądowego); 3) jednostronnie, na podstawie art. 229 ust. 3 kodeksu cywilnego, poprzez złożenie skargi (*requête contradictoire*), zgodnie z art. 1034*bis*–*sexies* kodeksu postępowania sądowego. We wszystkich tych przypadkach pismo wszczynające postępowanie musi zawierać, poza oświadczeniami wymaganymi zwykle w takich przypadkach, oświadczenie dotyczące tożsamości dzieci oraz szczegółowy opis stanu faktycznego (art. 1254 ust. 1 kodeksu postępowania sądowego). Należy przedłożyć również odpis aktu małżeństwa, odpis aktów urodzenia dzieci oraz dowód tożsamości i narodowości każdego z małżonków, chyba że małżonkowie figurują w rejestrze krajowym lub rejestrze cudzoziemców (art. 1254 ust. 2 kodeksu postępowania sądowego). Rozwód za obopólnym porozumieniem:

W przypadku rozwodu za obopólnym porozumieniem żądanie rozwodu przybiera formę wniosku (art. 1288*bis* kodeksu postępowania sądowego). Poza dokumentami wymaganymi w przypadku rozwodu z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego należy również przedłożyć wstępne porozumienia zawarte przez strony oraz, w stosownych przypadkach, inwentarz majątku.

12 Czy mogę uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

W takim przypadku zastosowanie mają przepisy prawa cywilnego. Zob. informacje na temat „Pomocy prawnej” ([link](#)).

13 Czy istnieje możliwość wniesienia odwołania od orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa?

Apelację od wyroku orzekającego rozwód/separację sądową lub od wyroku, na mocy którego odmówiono udzielenia rozwodu /separacji sądowej z powodu trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego oraz od wyroku unieważniającego małżeństwo, można wnieść w terminie jednego miesiąca od daty wydania wyroku w przypadku wyroku wydanego na rozprawie, na której jedna ze stron nie była obecna, lub na której strony się stawiły i przedstawiły swoje żądania (art. 1048 akapit pierwszy i art. 1051 akapit pierwszy kodeksu postępowania sądowego).

Wyrok orzekający rozwód można zaskarżyć wyłącznie na tej podstawie, że warunki prawne orzeczenia rozwodu nie zostały spełnione lub pomiędzy małżonkami doszło do pojednania. Środek zaskarżenia może wnieść prokurator w terminie miesiąca od daty wydania wyroku. W takim przypadku powiadamia się o tym obie strony. Środek zaskarżenia mogą również wnieść jedna ze stron lub obie strony, razem albo osobno, w terminie miesiąca od daty wydania orzeczenia. W takim przypadku powiadamia się prokuratora królewskiego, jak również – jeżeli środek zaskarżenia wniósł tylko jeden z małżonków – drugiego małżonka. Środek zaskarżenia wniesiony z powodu pojednania małżonkowie wnoszą wspólnie w terminie miesiąca od daty wydania orzeczenia. O wniesieniu takiego środka powiadamia się prokuratora królewskiego (art. 1299 kodeksu postępowania sądowego). Zaskarżenie orzeczenia o oddaleniu powództwa o rozwód / separację sądową za obopólnym porozumieniem jest dopuszczalne wyłącznie wtedy, gdy środek zaskarżenia wniosą obie strony, razem albo osobno, w terminie miesiąca od daty wydania orzeczenia (art. 1300 kodeksu postępowania sądowego).

14 Co powinienem zrobić, aby państwo członkowskie uznało orzeczenie rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydane przez sąd innego państwa członkowskiego?

Od 1 marca 2005 r. obowiązuje rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (rozporządzenie Bruksela II bis). Rozporządzenie to stosuje się w Unii Europejskiej (z wyjątkiem Danii). Orzeczenie rozwodu wydane w jednym państwie członkowskim jest automatycznie uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania (art. 21 ust. 1 rozporządzenia Bruksela II bis). Nie wymaga się przeprowadzania specjalnego postępowania do celów dokonywania wpisów w księgach stanu cywilnego państwa członkowskiego na podstawie wydanego w innym państwie członkowskim orzeczenia o rozwodzie, separacji lub unieważnieniu małżeństwa, od którego zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego nie mogą zostać wniesione żadne dalsze środki zaskarżenia (art. 21 ust. 2 rozporządzenia Bruksela II bis). Orzeczenia dotyczące rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa nie uznaje się, jeżeli takie uznanie jest oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym, jeżeli zostało wydane zaocznie, a stronie przeciwnej nie doręczono pisma wszczynającego postępowanie lub pisma równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający jej przygotowanie obrony lub jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w postępowaniu między tymi samymi stronami (art. 22 rozporządzenia Bruksela II bis). W postępowaniu sądowym nie dopuszcza się możliwości ponownego badania właściwości sądu państwa członkowskiego pochodzenia (art. 24 rozporządzenia Bruksela II bis), a orzeczenie nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej (art. 26 rozporządzenia Bruksela II bis). Ponadto uznania orzeczenia nie można odmówić powołując się na

fakt, że zgodnie z prawem belgijskim rozwód w oparciu o te same okoliczności faktyczne byłby niedopuszczalny (art. 25 rozporządzenia Bruksela II bis). Dokumenty, które należy przedłożyć w celu uzyskania uznania orzeczenia wydanego przez sąd w państwie trzecim, zostały wyszczególnione w art. 37 rozporządzenia Bruksela II bis.

W przypadku gdy przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (rozporządzenia Bruksela II bis) nie mają zastosowania, w odniesieniu do wyroków wydanych po 1 października 2004 r. stosuje się przepisy kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego (Code de droit international privé/Wetboek van Internationaal Privaatrecht) (art. 126 ust. 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego). Zgodnie z art. 22 kodeksu orzeczenie jest uznawane automatycznie, bez konieczności przeprowadzania postępowania sądowego. Orzeczenie wydane przez sąd w państwie trzecim nie zostanie uznane, jeżeli będzie w oczywisty sposób sprzeczne z porządkiem publicznym; jeżeli zostało wydane z naruszeniem prawa do obrony; jeżeli narusza obowiązujące prawo; jeżeli od orzeczenia w dalszym ciągu przysługuje środek zaskarżenia; jeżeli orzeczenie zostanie uznane za niezgodne z orzeczeniem wydanym przez sąd w Belgii lub z orzeczeniem wydanym przez sąd państwa trzeciego, które może zostać uznane w Belgii; jeżeli postępowanie prowadzone przed sądem w państwie trzecim zostało wszczęte po wszczęciu postępowania toczącego się przed sądem w Belgii dotyczącego tej samej kwestii między tymi samymi stronami; jeżeli właściwość sądu w państwie trzecim została ustalona wyłącznie na podstawie faktu przebywania pozwanego w tym państwie lub położenia składnika majątku w tym państwie, nie zaś na podstawie jakiegokolwiek bezpośredniego związku ze sporem; jeżeli nie została spełniona którakolwiek z przesłanek uznania orzeczenia tworzących katalog zamknięty zawarty w kodeksie [na gruncie prawa osobowego i rodzinnego dotyczy to nazwiska, przysposobienia i postępowania rozwodowego w przypadku jednostronnego rozwiązania małżeństwa (*répudiation*)] (art. 25 ust. 1 kodeksu). W toku postępowania orzeczenie wydane przez sąd w państwie trzecim nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej (art. 25 ust. 2). Dokumenty, które należy przedłożyć w celu uzyskania uznania orzeczenia wydanego przez sąd w państwie trzecim, zostały wyszczególnione w art. 24 kodeksu.

15 Do którego sądu należy się zwrócić, aby sprzeciwić się uznaniu orzeczenia rozwodu/separacji sądowej/unieważnienia małżeństwa wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego? Jaka procedura ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Główna zasada ustanowiona zarówno w rozporządzeniu Rady nr 2201/2003 dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (rozporządzenie Bruksela II bis), jak i w kodeksie prawa prywatnego międzynarodowego, to zasada automatycznego uznawania orzeczeń bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania. Jeżeli jednak procedura uznawania jest przeprowadzana zgodnie z przepisami rozporządzenia Bruksela II bis, każda zainteresowana strona może złożyć wniosek do sądu pierwszej instancji o uznanie lub nieuznanie orzeczenia w trybie postępowania przewidzianym w sekcji 2 (art. 21 ust. 3 rozporządzenia Bruksela II bis). Jeżeli przepisy rozporządzenia Bruksela II bis nie mają zastosowania, każda zainteresowana strona jest również uprawniona do przekazania sprawy prokuraturze zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 23 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego w celu rozstrzygnięcia, czy dane orzeczenie sądowe powinno zostać uznane, w całości lub w części, czy nie (art. 22 ust. 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego).

16 Jakie przepisy prawa odnoszące się do rozwodu stosuje sąd w postępowaniu rozwodowym pomiędzy małżonkami, którzy nie mieszkają w danym państwie członkowskim, lub którzy są obywatelami różnych państw?

Artykuł 55 ust. 1 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego zawiera zasadę odesłania regulującą kwestie wydawania orzeczeń o rozwodzie/separacji sądowej w kontekście międzynarodowym. Kwestie związane z rozwodem i separacją sądową regulują:

1. przepisy prawa państwa miejsca zwykłego pobytu obojga małżonków w chwili wniesienia pozwu;
2. w braku miejsca zwykłego pobytu na terytorium tego samego państwa – przepisy prawa państwa ostatniego wspólnego miejsca zwykłego pobytu małżonków, jeżeli w chwili wniesienia pozwu miejsce zwykłego pobytu jednego z małżonków znajdowało się na terytorium tego państwa;
3. w braku miejsca zwykłego pobytu jednego z małżonków na terytorium państwa, w którym znajdowało się ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu małżonków – przepisy prawa państwa, którego obywatelstwo posiadali małżonkowie w chwili wniesienia pozwu;
4. w pozostałych przypadkach – przepisy prawa belgijskiego.

Termin „miejsce zwykłego pobytu” (*résidence habituelle*) zdefiniowano w art. 4 ust. 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego. „Wspólne miejsce zwykłego pobytu” niekoniecznie musi oznaczać zamieszkiwanie pod tym samym adresem lub w tej samej miejscowości, ale raczej zamieszkiwanie w tym samym państwie. Prawo właściwe określone w art. 55 ust. 1

kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego nie ma zastosowania w zakresie, w jakim nie przewiduje instytucji rozwodu. W takim przypadku prawo właściwe ustala się zgodnie z kolejnym kryterium określonym w art. 55 ust. 3 pkt 1 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego.

Małżonkowie mają również możliwość, w ograniczonym zakresie, samodzielnego wyboru prawa, które będzie miało zastosowanie – prawa państwa, którego obywatelstwo oboje małżonków posiadało w momencie wszczęcia postępowania, lub prawa belgijskiego (art. 55 ust. 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego). Wyboru tego można dokonać najpóźniej na pierwszym posiedzeniu sądu.

Prawo właściwe wskazane zgodnie z art. 55 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego obejmuje przepisy regulujące dopuszczalność separacji sądowej; przesłanki wydania orzeczenia o rozwodzie i separacji sądowej oraz warunki rozvodu i separacji sądowej lub, w przypadku wspólnie złożonego pisma procesowego, warunki wyrażenia zgody, z uwzględnieniem formy, w jakiej ma ona zostać wyrażona; obowiązek zawarcia przez strony porozumienia co do środków dotyczących relacji osobistych, świadczeń alimentacyjnych i majątku małżonków oraz dzieci, nad którymi sprawują władzę rodzicielską; jak również przepisy dotyczące zerwania więzi małżeńskich lub, w przypadku separacji, rozluźnienia tych więzi (art. 56 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego).

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Ostatnia aktualizacja: 22/10/2019